

Bucuria ritmului

Se întâmplă câteodată ca anumite formulări excesive să figureze numai în intenția de a se sublinia valoarea importantă a unei idei, fără ca această idee să fie propusă, de fapt, idolatrizării, adorației monoteiste. În această categorie de formulări par să se înscrie și cele enunțate de celebrul animator al formației americane de marionete gigantice „Bread and Puppet Theatre”, Peter Schumann: „În teatru, dansul este cel mai puternic mijloc de comunicare; fie că un actor se mișcă, fie că se deplasează un scaun, tot ce zărește ochii noștri în teatru face parte din universul dansului și ar trebui să fie tratat și folosit ca *dans*”.

Desigur că dansul poate fi un mijloc puternic de comunicare în teatru; fără îndoială că extinzând sfera dansului la mișcare — așa cum gîndește și Peter Schumann —, lucrurile devin și mai convingătoare. Dar nici dansul, nici mișcarea nu se pot substitui teatrului și nici măcar nu pot să ajungă fundamentală, esențială sa linie de forță.

Cred că se poate vorbi despre un *limbaj fizic*, despre un sistem de mijloace de comunicare care se bazează pe corpul sensibil, exersat, expresiv al actorului. Dar în teatru nu putem rămîne numai la această unică modalitate de transmisie, fiindcă practic ne întîlnim cu o întreagă rețea de limbaje asociate.

Esențial rămîne limbajul articulat, cuvîntul, care inspiră, care animă limbajul fizic, determinîndu-l, însoțindu-l, dar și nutrindu-se din el. Există, fără îndoială, și un complex limbaj muzical, care ține și de muzica propriu-zisă, și de muzica mișcării și de muzica cuvîntului. Poate că gîndindu-se și la interferența acestor implicații muzicale și la concertarea lor, Meyerhold scria: „Jocul actorului este melodia, jocul de scenă armonia”.

În același timp, de certă însemnătate este și limbajul-tăcere. El potențează prin contrast sfera limbajului articulat, pregătind reliefurile cuvîntului; el completează universul limbajului muzical, fiind indispensabil ca pauză, ca suspensie; în sfîrșit, el împlinește limbajul fizic, semnificînd prin gest, prin mișcare mai reținută sau mai amplă.

În rețeaua fină a tuturor acestor limbaje asociate, susținîndu-le, adesea motivîndu-le, dar și justificîndu-se prin ele, se descifrează *ritmul* unui spectacol.

Conștienți de necesitatea imperativă a ritmului, unii oameni de teatru mai puțin înzestrați aglomerează accentele în scurte succesiuni regulate, construind în mod neinteresant fraze ritmate și nu fraze ritmice,

melodice. Alții, din aceeași familie a mai puțin inspiraților, încearcă să compună în mod arbitrar rupturi ale armoniei, adunînd, fără urmărire strictă a unei logici interioare, variații abrupte de sunete și mișcări, care conduc la o cu totul nemotivată aritmie a spectacolului. În ambele cazuri, eroarea pornește de la prejudecata vinovată că ritmul este un mijloc exterior. Adevărul este cu totul altul: pulsul febril îl constituie *ritmul interior*, născut și întreținut de credința — emoțională și intelectuală — în sensuri, în sensurile cuvîntului, în sensurile textului, în sensurile existenței demne, umane a omului. De aceea, ritmul exterior nu poate fi decît un complement al ritmului interior, răsfrîngerea legitimă a unei stări de spirit, a stărilor de spirit care conturează universul emoțional, intelectual al spectacolului.

Nu o dată m-am gîndit, în fel și chip, la polivalența limbajului expresiv și la ritm. Aș spune, mai degrabă, că m-am oprit mereu la ele, de fiecare dată cînd le-am văzut funcționînd, în registru variat, într-un spectacol sau altul.

Am zăbovit, încă o dată, asupra acestor gînduri, urmîrind de curînd un spectacol de poezie și muzică — *Aici este soarele meu* — la Studio-ul Institutului de Artă Teatrală și Cinematografică „I. L. Caragiale”. Laurențiu Azimioară a imaginat împreună cu Dumitru Carabău și Eugen Nicorău un scenariu compus din versuri închinat patriei și semnate de poeți români clasici și contemporani; asociindu-le cu muzica foarte inspirată a Corneliiei Tăutu, el a beneficiat în același timp de participarea pasionată a studenților din anii I, II, III și a prezentat astfel una dintre cele mai frumoase reprezentații de teatru politic din ultimii ani.

Am ascultat cu sufletul la gură cum tinerii artiști au făcut cuvîntul incandescent, colorîndu-l seducător cu muzica, implantîndu-l în expresivitatea trupurilor posedate de sensibilitate ritmică. Am fost continuu impresionat de o răvășitoare revărsare emoțională a sensurilor metamorfozate în sunete armonioase pline de semnificații. Studenții-actori au desenat o tulburătoare sinusoidă a desenului mișcării, dînd dovadă de o adevărată știință de a trăi în ritm, de a îmbina indisolubil emoția și sensurile ritmului interior cu logica și febrilitatea ritmului exterior. Bogăția substanței politice transferate firesc în regnul poeziei teatrului a generat marea frumusețe și *bucurie* a spectacolului.

Bucuria ritmului. Bucuria jocului. Bucuria tineretii. Bucuria credinței.